

Fakta

Elevtilgang og årselevgrundlag for EUD-udbud

Der indgår mange parametre i vurdering af om et uddannelsesudbud er bæredygtigt. Er det fagligt og kvalitativt forsvarligt, geografiske dækkende, og hvad med elevgrundlaget? Data om elevgrundlaget viser, at de cirka 100 erhvervsuddannelser udbydes mere en 700 steder rundt i Danmark. Tilgangen til det største og mindste udbud spænder fra 800 elever til 3 elever i 2022.

En del skoler har de seneste år oplevet et fald i tilgangen, og en del skoler har et udbud¹ med et spinkelt elevgrundlag for både GF2 og hovedforløbet. DEG's udbudsanalyse for optag i 2022 og forventet udbud i skoleåret 2023/2024² samt udviklingen i årselevtallet (ÅE)³ for udvalgte uddannelser viser, at der er stor spredning i, hvor mange elever der er pr. udbud. De mindste kan have en tilgang på under 5 elever til både GF2 og hovedforløbet og et tilskudsudløsende aktivitetsgrundlag på 2,5 årselever, mens de allerstørste udbud har en tilgang på over 300 elever til både GF2 og hovedforløbet og et ÅE-grundlag på mere end 1.200 årselever og for social- og sundhedsassistentuddannelsen endog over 2.500 årselever.

Dette notat har fokus på data om tilgang og årselevgrundlag. De anvendte data og notatet viser ikke noget om udbuddenes kvalitet, idet formålet alene er at belyse den store variation udbuddet af de omkring 100 erhvervsuddannelser har, både hvad angår antal udbydere/udbudssteder og udbuddenes elevvolumen⁴.

Antal uddannelser og udbud på institutionsniveau i 2022

Med udgangspunkt i tilgangstallene til GF2 og hovedforløbet på erhvervsuddannelserne i 2022 ser erhvervsuddannelseslandskabet således ud:

- 26 uddannelser udbydes kun et sted i landet
- 20 uddannelser udbydes på to skoler i landet
- 27 uddannelser udbydes på 3-10 skoler fordelt rundt omkring i landet
- 15 uddannelser udbydes på 11-18 skoler fordelt rundt omkring i landet
- De er 10 uddannelser, som udbydes på mere end 20 forskellige skoler rundt omkring i landet

¹ Et udbud er her defineret som en uddannelse, der har haft en elevtilgang på uddannelsen i 2022. Tilgangen af elever omfatter både Grundforløb 2 og hovedforløbet. Et udbud kan optage elever 1-4 gange om året og tæller i denne sammenhæng kun som et udbud. En skole kan desuden have især grundforløbet placeret på flere afdelinger, og i denne analyse tæller det kun som et udbud. Hvis en skole har en udbudsgodkendelse, men ikke har oprettet tilbuddet i 2022, tæller det ikke med i analysen. Skoler som har et udbud med et elevgrundlag, der giver mulighed for at oprette flere hold på uddannelsen, tæller kun som et udbud.

² Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets uddannelsesstatik, Tilgang til uddannelser opgjort efter uddannelseshierarkier og DEG's egne beregninger.

³ Kilde: Datatræk fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet; årselever på CØSA-formål i perioden 2018-2020 og egne beregninger.

⁴ Notatet er udarbejdet som et led i DEG's udvikling af et værktøj til at understøtte erhvervsskolebestyrelsernes drøftelser af, hvad der konstituerer et bæredygtigt udbud.

I vurderingen af om elevtilgangen til et uddannelsesudbud er kritisk, og om der enten er et potentiale for elevvækst, oprettelse af et nyt udbud eller om et udbud eventuelt overvejes lukket, er det relevant at se på, hvor mange steder en given uddannelse udbydes. Er der tale om en uddannelse, som kun udbydes ét eventuelt to steder i landet, er en opretholdelse – trods lille elevgrundlag – en forudsætning for at uddannelsen fortsætter med at eksistere. Omvendt gælder det for uddannelser, som udbydes på mange skoler (evt. også flere afdelinger), at en eventuel kritisk lav elevtilgang i højere grad skal vurderes i forhold til, om der er mulighed for flere udbudssteder, om der er for mange udbudssteder, og om skolens udbud har stor værdi for det lokale/regionale arbejdsmarked, eller om egen skoles udbud fagligt og kvalitativt klarer sig godt i forhold til andre skolers udbud.

Fordeling af udbud efter hvor mange institutioner, der udbyder en given uddannelse, og den samlede elevtilgang til disse er vist i tabellen nedenfor.

Tabel 1: Oversigt over tilgangen til GF2 i 2022 på antal uddannelser og institutioner

GF2 udbud og tilgang 2022	Antal uddannelser	Samlet elevtilgang til GF2	Andel af samlet tilgangstal
Uddannelser udbudt på én institution	26	765	2%
Uddannelser udbudt på to institutioner	20	1.205	3%
Uddannelser udbudt på 3-10 institutioner	27	4.821	12%
Uddannelser udbudt på 11-18 institutioner	15	14.485	37%
Uddannelser udbudt på over 20 institutioner	10	18.125	46%
I alt	98	39.401	100%

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets uddannelsesstatik, Tilgang til uddannelser opgjort efter uddannelseshierarkier og DEG's egne beregninger.

Når der ses på tilgangen, havde 146 GF2 forløb og 96 hovedforløb, eller knap hver 5. udbud, en tilgang i 2022 på 10 elever eller derunder. Hvis der er frafald i grundforløbet, medfører en elevtilgang på 10 elever til GF2, at der vil være færre, der efterfølgende starter i hovedforløbet. Omvendt kan der være elever, som starter direkte i hovedforløbet, fordi de går mesterlærevejen eller får merit. Frafald, mesterlære og merit har samme effekt for alle uddannelser, uanset antallet der starter i GF2. Udviklingen i årselevtallet for udbud med en tilgang på op til 10 elever i 2022 er kort beskrevet sidste i notatet.

Omkring hver 10. grundforløbsudbud (72) havde en tilgang i 2022 fra 10-15 elever, mens det tilsvarende gælder for 41 hovedforløb. Langt de fleste, nemlig 267 grundforløb 2, har en tilgang på 31-100 elever.

Antallet af udbud af GF2 og hovedforløb opgjort efter elevtilgang, er vist i tabel 2 nedenfor.

Tabel 2: Oversigt over tilgangen til GF2 i 2022 efter antal elever og udbud

Tilgang/Antal udbudssteder	GF2	Hovedforløb
1-10 elever	146	96
11-15 elever	72	41
16-20 elever	65	59
21-30 elever	96	93
31-100 elever	267	207

101 og derover	90	96
I alt	736	592

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriets uddannelsesstatik, Tilgang til uddannelser opgjort efter uddannelseshierarkier og DEG's egne beregninger.

Det er ikke kun de små uddannelser, hvor en skole har et grundforløb eller hovedforløb med en elevtilgang på 10 elever eller derunder. Det ses også blandt de største uddannelser, idet de udbydes på mange forskellige skoler rundt i landet. Antallet af udbud med en elevtilgang på 10 elever eller derunder samt største og mindste tilgang fordelt efter, hvor mange institutioner der

Tabel 3: Mindste og største tilgang til GF2 i 2022 opgjort efter, hvor mange institutioner der udbyder uddannelsen

GF2 udbud og tilgang i 2022	Antal uddannelser	Antal udbud	Mindste udbud	Største udbud	Antal udbud med elevtilgang på 10 elever eller derunder
Uddannelser udbudt på én institution	26	26	3	104	7 udbud
Uddannelser udbudt på to institutioner	20	40	3	192	9 udbud
Uddannelser udbudt på 3-10 institutioner	27	161	5	188	39 ud af 161 udbud
Uddannelser udbudt på 11-18 institutioner	15	222	3	436	47 ud af 222 udbudssteder
Uddannelser udbudt på over 20 institutioner	10	289	9	778	44 ud af 289 udbudssteder
I alt	98	738			146 udbudssteder

Omkring hver 4. udbud (23-27%) på de uddannelser, som udbydes 1-10 steder i landet, har en tilgang på 10 elever eller derunder. Blandt de store uddannelser, som udbydes på mere end 20 institutioner, er det 15% af udbuddene, som har en tilgang på op til 10 elever. Der er stor variation i, hvor store hhv. små uddannelsesudbuddene er. Den mindste tilgang i 2022 ligger på 3 elever, mens der startede 778 elever på den uddannelse, som havde den største tilgang i 2022.

Tilgang og årselever for udbud med op til 10 elever

De 146 udbud med en tilgang på op til 10 elever til grundforløbet er spredt på 53 uddannelser fordelt på 50 skoler. En del skoler, især handelsskolerne, har kun et udbud med den lille tilgang. Omvendt er det kombinationsskolerne eller de tekniske skoler, som har flest uddannelser med en lille tilgang, og blandt disse har én skole hele otte uddannelser med en tilgang til grundforløbet på op til 10 elever.

Blandt de 53 uddannelser som har flest udbud med en tilgang op til 10 elever til grundforløbet i 2022, topper kontoruddannelsen med 10 steder. Herefter kommer bager og konditoruddannelsen med 9 steder, mens industritekniker, lastvognsmekaniker og ernæringsassistent udbydes 8 steder med en tilgang op til 10 elever.

Det økonomiske grundlag for et udbud er isoleret set afhængig af tilgangen til både grundforløb og hovedforløb og heraf følgende årselever og taxametertilskud. Der er ingen fælles karakteristika, men derimod meget stor variation i, hvordan tilgang og årselevgrundlaget ser ud for de 146 udbud med en tilgang op til 10 elever til grundforløbet i 2022.

Samlet set for de 146 udbud, var der en tilgang på knap 850 elever i 2022. Antallet af årselever er cirka 4.400 ÅE i 2022 mod cirka 4.900 ÅE i 2018, svarende til et samlet fald på 10%. De 146 udbud kan grupperes som følger:

- Omkring 60 udbud har et tilskudsudløsende grundlag på 10 årselever eller derunder for hele uddannelsen, dvs. både grundforløb og hovedforløb.
 - Heraf har årselevtallet for cirka 40 udbud ligget på samme lave niveau i hele perioden 2018-2022, evt. med små udsving år for år på 1-3 årselever. Det vil sige at disse udbud har eksisteret og er opretholdt over flere år, trods det spinkle årselevgrundlag.
 - For cirka 20 udbud er der tale om en negativ udvikling over årene i årselevtallet, og for nogle er der tale om mere end en halvering af årselevtallet over perioden. Spørgsmålet om opretholdelse af disse udbud – ud fra et økonomisk perspektiv – vil derfor være af nyere dato og aktualiseret/forstærket af en vigende tilgang til uddannelserne.
- Der er 33 udbud, som har et tilskudsudløsende grundlag på 11-20 årselever for hele uddannelsen, dvs. både grundforløb og hovedforløb. Generelt betyder det, at skolen fx har en højere tilgang til hovedforløbet end til grundforløbet, en god overgang fra grundforløb til hovedforløb, og/eller at en lille tilgang til grundforløbet endnu ikke er slået igennem i årselevgrundlaget.
 - Af disse 33 udbud har 19 udbud oplevet et fald i årselevtallet siden 2018 – og for 8 skoler er der tale om en halvering eller mere af årselevtallet i 2022 i forhold til 2018.
 - De resterende 14 udbud har et nogenlunde uændret årselevgrundlag i alle årene, hvilket enten er udtryk for en højere tilgang til hovedforløbet og/eller at et fald i grundforløbet ikke er slået igennem endnu, jf. ovenfor.
- Der er 39 udbudssteder, hvis tilgang ligger tæt på 10 elever i 2022 til grundforløbet, hvilket viser sig ved, at årselevgrundlag ligger på 21 årselever eller væsentlig derover. Der er omkring 5-6 skoler som har oplevet et kontinuerlig fald, men for flere ses store udsving i årselevtallet år for år siden 2018. Det betyder at en lille tilgang i 2022 kan være et tilfældigt og/eller velkendt udsving. Blandt disse udbud ses også uddannelser/udbud som er kendetegnet ved, at mange starter direkte i hovedforløbet.
- Der er 10 udbud, som havde en tilgang på op til 10 elever i 2022, som der ikke er årselevdata på. Hovedårsagen hertil er, at disse skoler hører ind under anden institutions lov (typisk institutionsloven for de almene gymnasier), og datastrækket på årselevtallet 2018-2022 ikke omfatter disse institutioner.

Ovenstående gennemgang af årselevtallet for de 146 udbud med en tilgang på op til 10 elever i 2022 er sammenfattet i nedenstående tabel 4.

Tabel 4: Årselevtal for udbud med tilgang op til elever til GF2 i 2022

Tilgang op til 10 elever til grundforløb i 2022	Tilskudsudløsende årselevtal 2018-2022 (både GF og HF)	Udvikling
40 udbud	10 årselever eller derunder	Samme niveau i perioden 2018-2022 med små udsving år for år
20 udbud	10 årselever eller derunder	Negativ udvikling siden 2018, for nogle mere end en halvering af årselevtallet i 2022 sammenlignet med 2018
19 udbud	11-20 årselever	Negativ udvikling siden 2018, for 8 udbud mere end en halvering af årselevtallet i 2022 sammenlignet med 2018
14 udbud	11-20 årselever	Stort set uændret årselevtal i perioden 2018-2022
39 udbud	Over 21 årselever	Omkring 5-6 skoler har oplevet et kontinuerligt fald siden 2018. For flere skoler ses store udsving i årselevtallet år for år.
10 udbud	Ingen årselevdata	Primær årsag er, at de hører under anden institutions lov og derfor ikke indgår i datatræk fra BUVM.

Baggrund

Der er brug for flere dygtige faglærte, for at fastholde og skabe nye arbejdspladser indenfor produktions-, anlægs- og service erhverv og bidrage til den grønne omstilling. Det fordrer et bredt geografisk dækkende udbud af høj kvalitet. En faldende tilgang til erhvervsuddannelserne er bekymrende, og der er behov for at få vendt udviklingen. Samtidig er det vigtigt med løbende vurderinger af, om et uddannelsesudbud er bæredygtigt; skal det opretholdes trods lille tilgang, skal det lukkes eller skal der måske nye udbud til for at vende udviklingen og give en bedre uddannelsessammensætning på skolen.

I nærværende dataanalysen er det kortlagt, hvilke uddannelser og udbud, der ud fra elevtilgangen til GF2 og hovedforløbet har et spinkelt elevgrundlag og et heraf følgende kritisk økonomiske grundlag. Der er fokuseret på GF2 tilgangen, da det, bortset fra mesterlære- og meritelever, er GF2 som er den primære fødekæde til hovedforløbet. Samtidig er der flere grundforløb end hovedforløb, da der generelt sker en specialisering og arbejdsdeling mellem institutionerne om hovedforløbene.

Der indgår mange parametre i vurderingen af, om et uddannelsesudbud er bæredygtigt; er det fagligt og kvalitativt forsvarligt, er det geografisk dækkende i forhold (lokale) virksomheders behov for faglært arbejdskraft eller i forhold til en skoles øvrige udbud (fx AMU og erhvervsgymnasiale uddannelser)? Hvordan går det med tilgangen/gennemførelsen/trivslsen på uddannelsen, og hvordan ser økonomien ud?

Med kortlægningen af tilgangen og elegrundlaget i 2022 er det ikke hensigten at definere en minimumsgrænse for, om et udbud er bæredygtigt ud fra elevtilgang og årselevgrundlag, og dermed hvad der konstituerer et fagligt og økonomisk bæredygtigt udbud.

Et spinkelt elevgrundlag medfører imidlertid - alt andet lige - en mere følsom økonomi, som kræver kreative løsninger omkring organiseringen af uddannelsesudbuddet, herunder muligheder for samspil og synergieffekter ved både at have grundforløb, hovedforløb og arbejdsmarkedsuddannelser og/eller beslægtede uddannelser på skolen samt eventuelle samarbejder med andre skoler om et udbud. Samtidig er det i drøftelserne om et udbuds bæredygtighed nyttigt at have øje for udfordringerne og potentialerne i forhold til et tilfredsstillende og stabil elevgrundlag for udbuddet. Derfor er proportionerne og variationen af elevtilgang og årselevgrundlag relevant, både i forhold til egen skolen og i forhold til hele erhvervsuddannelseslandskabet - såvel lokalt/regionalt som nationalt.

Hvorvidt et fagligt og kvalitativt bæredygtigt udbud opretholdes, selvom det er underskudsgivende, er dog i sidste ende en strategisk beslutning og en velkendt problemstilling med gynger og karruseller i taxameterfinansieringen af erhvervsuddannelserne.